

Imádság és tánc

Kelleténél jobban úgy fogtuk fel az imádságot, mint valami kis beszédet, amellyel az ember Istenhez fordul. Aztán elemeztük és osztályoztuk. Lehetett ez a beszéd *kérő* imádság valamiért, amire szükségünk van, vagy *hálát adhatott* a kapott jótéteményekért. Lehetett *dicsőítő* ima, Istennek nyújtott tiszta imádás. De mindenképpen az ember beszéde volt Istenhez.

Nem csoda, hogy annyi jó keresztény belefáradt az imádságba. Végére is a saját bumfordi szavaikra kellett hallgatniok, még ha Istenhez szóltak is azok. Szívük vágya nagyobb, mint amit szó kifejezhet. Az emberi beszéden túl egyenesen a kimondhatatlanba lendül. Sz. Ágostonnak igaza volt: Istennek vagyunk teremtve, és szívünk nyughatatlan marad mindaddig, amíg őt meg nem találjuk.

Ha valaki eltörölhetne minden hamis meghatározást és eloszthatna minden előítéletet az imádságról, a helyzet rögtön megjavulna: több lenne az imádkozó keresztény. Nem az az imádság, hogy az ember beszél Istenhez; inkább Isten beszél az emberhez. Minden Isten kegyelmes segítségével kezdődik. Mi csak felelhetünk rá.

Eppen itt van a jó imádság kulcsa: a képesség arra, hogy Istenre hallgassunk. Ő nem a mi kis ügyetlen szavainkat használja, hogy érintkezzék velünk. Mindenestül benne vagyunk, mélyebben, mint a hal az óceánban, otthonosabban, mint a madár a levegőben. Lényünk legbensőjét tölti be. Szívünk legeslegmélyén lakik, ahová mi magunk sem érünk el. Isten e közelségének valamelyes megértésére szükségünk van ahhoz, hogy felfoghassuk közléseit. Jelenléte bennünk olyan, mint a nyugodt világosság: megértet mindent. Jelenléte erőforrás: erőt ad. Az egész személyre kiterjed. Ő vonzza elménket az igazság felé. Ő gyarapítja fogékonyságunkat a szépre. Ő önt belénk nyugodt erőt, amikor a mindennap terhét kell hordani.

Imádkozni annyi, mint felelni Istennek, gondolattunkkal és szívünkkel, testünkkel és lelkünkkel, érzéki valónkkal és szellemünkkel, egész személyiségünkkel. A legjobb kép erre a feleletadó életre egy tökéletes ritmusban együtt táncoló férfi és nő képe. A férfi a legbonyolultabb mozdulatokon viszi át a nőt, és az olyan jól követi, hogy a kívülállónak szinte lehetetlen meglátni, honnét ered az ösztönzés. De a kezdeményezés mégis a férfié, s mindenféle finom módon közli.

Isten közlései is finomak és nemesek; nem lehet szavakba foglalni őket. Jellegük titokzatos. Az ember feleletének hasonlónak kellene lennie: finomnak és nemesnek, egész személyiségét igénybevevőnek.

Valóban, ha az Isten és ember közötti viszonyt teljes kiterjedésében nézzük, megértjük, miért nem felelhet meg neki igazán a szóbeli

közlekedés. A szavak csak kicsiny, nagyon kicsiny részét fejezik ki egy nagy barátságnak. Csakugyan nem elég ismételtetni: *Uram, Uram*; egész személyiségünk megmozdulásával kell felelnünk. Azok, akik nem táncolnak az Úrral e világon (úgy, hogy ő vezet), nem osztoznak Királyságában.

Levonhatunk néhány következtetést, segítségül a jó imádságra.

Mindenekelőtt: a kimondott szavak jelentősége csak viszonylagos, bár azok sem fölöslegeseek. A szavaknak megvan az a hatalmuk, hogy olyan hőfokig melegítik emberségünket, amelyen felfogjuk Isten kezdeményezését és képesek vagyunk jó feleletet adni rá. Ez a hevítő folyamat a célja minden jó szentírásolvasásnak, minden buzgó elmélkedésnek megváltásunk nagy eseményeiről. Mindez érzékenységet hoz létre bennünk, hogy észrevegyük a Lélek finom hangját és válaszoljunk rá. Ráhangolódás ez a magasabb dolgokra.

Azután az következik ebből, hogy lehet jól imádkozni szavak nélkül is, egyszerűen úgy, hogy világosságot és erőt kapunk, miközben agyunk és szívünk pihen. Befogadó készségnek mindenesetre lennie kell; figyelmes magatartásnak, szabad odahallgatásnak. Isten gyakran közül megértést és forró szeretetet szavak nélkül. Ilyenkor magunkba szívhatjuk mindezt anélkül, hogy sokat erőlködnénk, — vagy hogy egyáltalán erőlködnénk. Nem valami rendkívüli állapot ez. Végtére is egyikünk sem adhat önmagának kegyelmet; a kegyelmet csak kaphatjuk. Az ilyen receptív imádság olyan, mint mikor a tűznél ülünk és beszívjuk melegét. A tűz lobog, testünk-lelkünk nyeli a hőt, anélkül, hogy gondolna rá, vagy akárcsak kívánná is. Mindennek a hatása akkor nyilvánul meg, mikor az ember kimegy a hidegbe. Az erősítő meleg még hosszan megmarad testünkben.

Ne féljünk attól, hogy semmit se gondoljunk, semmit se csináljunk, mikor Isten tetézve ad. Megvan a cselekvés, csak hogy a Lélek részéről. Jól imádkozni jelentheti azt is, hogy nyugodt erőt szívunk föl.

Végül: világos, hogy a jó imádság senkit sem von el a cselekvéstől, sőt inkább forrása a cselekvésnek. Időt szakítani az étkezésre nem jelenti azt, hogy elhanyagoljuk a munkát. Hanem erőt raktározunk el a munkára. Nincs nagyobb ostobaság, mint ha azt hisszük: lehet mélyrehatolni a keresztény életben, lehet energiát gyűjteni a cselekvésre Istenben való békés összeszedettség nélkül. Az ilyen koncentráció természetesen időbe kerül. Jó, tápláló étkezés mindig időbe kerül; atléta nem élhetnek csigán. Az összeszedettségéből mindig cselekvés következik, mert az embernek egész lényével kell feleletet adnia Istennek, az alkotó tevékenység pedig életének szerves része. Mi több, Isten nagyon is törődik a világgal — egészen a cselekvésig: Fiát adta oda érte. Ezért azokat, akik hallgatnak rá, cselekvésre, vagyis adásra fogja ösztönözni.

A szóbeli ima igazából kicsinyke rész a keresztény élet egészében. Kezdeté csak annak a feleletnek, amelynek egész lényünkre ki kell terjednie, totálisnak kell lennie. Isten a vezető partner abban a táncban, amelynek szépsége felülmúlja vágyainkat és elképzelésünket. Szavainkkal, szemünkkel, tagjainkkal, egész testünkkel kell felelnünk neki. Ez az analógia minden vallásban otthonos: az ember mindig belevonta imádásába a szent táncot. Modern liturgiánkban azok a feleletek, amelyekben egész testünk résztvesz, csak meghajlásokra és térdhajtásokra szorítkoznak. Átfogóbb mozgásra is tér nyílik és szükség van szentélyeinkben, hogy szimbolizálja: Isten vezet bennünket abban a szent táncban, amelyet ő kezdett velünk.